

آنها به شرکت به صورت مساوی نمی باشد.

تقسیم سود و زیان شرکت تضامنی بین شرکاء

در اکثر موارد، تقسیم سود و زیان بین شرکاء بر مبنای نسبتی که در شرکتنامه مقرر می شود صورت می گیرد. موافقتنامه های تقسیم سود و زیان که در شرکتنامه ها منعکس می شود: شامل یکی از روشهای زیر است:

① تقسیم سود یا زیان به نسبت معین، در این روش سود یا زیان به نسبت معینی که مورد توافق شرکاء بوده و در شرکتنامه ذکر می گردد، تقسیم می شود. در مثال شرکت تضامنی، سهیل و برادر، سود به نسبت مساوی بین شرکاء تقسیم می گردید که در مورد آن توضیح داده شد. نسبتهای تقسیم سود به صورت نسبتهای عددی مثل نسبتهای ۱ و ۴ و یا به صورت درصد، ۲۰٪ و ۸۰٪ بیان می گردد.

② تخصیص حق الزحمه برای خدمات فردی شرکاء و تقسیم باقیمانده سود و زیان به نسبت معین.

③ تعلق سود تضمین شده به مانده حساب سرمایه شرکاء و تقسیم باقیمانده سود یا زیان به نسبت معین.

④ تخصیص حق الزحمه، تعلق سود تضمین شده به مانده حساب سرمایه شرکاء و تقسیم باقیمانده سود یا زیان به نسبت معین.

به استثناء روش اول، در روشهای دوم تا چهارم قبل از تقسیم سود به نسبت معین، حق الزحمه و سود تضمین شده مانده سرمایه هر یک از شرکاء از سود موسسه کسر می شود.

برای توضیح بیشتر به مثال شرکت تضامنی سهیل و برادر برمی گردیم. فرض کنید که سرمایه اولیه سهیل ۸۰۰'۰۰۰ ریال و سرمایه اولیه سپهر ۲۰۰'۰۰۰ ریال بوده و در پایان سال ۱۳۷۵ حساب خلاصه سود و زیان مانده بستانکار معادل ۴۸۰'۰۰۰ ریال داشته باشد. با این اطلاعات روشهای ۲ تا ۴ تقسیم سود شرح داده می شود:

② تخصیص حق الزحمه برای خدمات فردی شرکاء و تقسیم باقیمانده سود و زیان به نسبت معین.

از آنجایی که هر یک از شرکاء اوقات مختلفی را صرف شرکت نموده و به علت داشتن تخصصهای مختلف، خدمات متفاوتی ارائه می کنند، بنابراین حق الزحمه های متفاوتی را برای خود در شرکتنامه منظور می نمایند. به عنوان مثال فرض کنید که در شرکتنامه شرکت تضامنی سهیل و برادر قید شده باشد که به سهیل مبلغ ۲۴۰'۰۰۰ ریال و به سپهر مبلغ ۱۲۰'۰۰۰ ریال بابت حق الزحمه سالانه تخصیص داده شده و باقیمانده سود و زیان به نسبت مساوی بین آنها تقسیم شود. بنابراین جمع حق الزحمه سالانه شرکاء ۳۶۰'۰۰۰ ریال است که پس از کسر از سود ویژه (مبلغ ۴۸۰'۰۰۰ ریال) باقیمانده به مبلغ ۱۲۰'۰۰۰ ریال به نسبت مساوی بین آنها تقسیم می شود. صورت ریز تقسیم سود با مفروضات فوق در ادامه نشان داده شده است:

شرکت تضامنی سهیل و برادر

صورت ریز تقسیم سود

برای سال منتهی به ۳۰ اسفند ۱۳۷۵

| سهیل ریال | سپهر ریال | جمع ریال | |
|--------------|--------------|-------------|------------------------------|
| ۲۴۰'۰۰۰ | ۱۲۰'۰۰۰ | ۴۸۰'۰۰۰ | سود ویژه قابل تقسیم |
| | | (۳۶۰'۰۰۰) | حق الزحمه شرکاء |
| | | ۱۲۰'۰۰۰ | سود ویژه باقیمانده پس از کسر |
| | | | حق الزحمه شرکاء |
| | | | تقسیم به نسبت معین: |
| ۶۰'۰۰۰ | | | سهیل (۵۰٪) |
| | ۶۰'۰۰۰ | | سپهر (۵۰٪) |
| | | (۱۲۰'۰۰۰) | |
| ۳۰۰'۰۰۰ | ۱۸۰'۰۰۰ | - - - | جمع سهم هر یک از شرکاء |

ثبت تقسیم سود بین شرکاء شرکت تضامنی سهیل و برادر در دفتر روزنامه به شرح زیر است:

| ردیف | تاریخ | | شرح | عطف | بدهکار | بستانکار |
|------|-------|------------|--|-----|---------|----------|
| | روز | ماه | | | | |
| ۵۳۰ | ۳۰ | اسفند ۱۳۷۵ | خلاصه سود و زیان | | ۴۸۰'۰۰۰ | |
| | | | تقسیم سود | | | ۴۸۰'۰۰۰ |
| ۵۳۱ | ۳۰ | اسفند | تقسیم سود | | ۴۸۰'۰۰۰ | |
| | | | جاری سهیل | | | ۳۰۰'۰۰۰ |
| | | | جاری سپهر | | | ۱۸۰'۰۰۰ |
| | | | بابت تخصیص حق الزحمه و تقسیم سود بین شرکاء | | | |

۳) تعلق سود تضمین شده به مانده حساب سرمایه شرکاء و تقسیم باقیمانده سود یا زیان به نسبت معین.

در شرکتهای تضامنی که تقسیم سود به این روش انجام می شود، معمولاً شرکاء فعالیت چندانی در شرکت ندارند و در نتیجه حق الزحمه ای نیز برای خود مطالبه نمی نمایند. بنابراین پس از تعلق سود تضمین شده به مانده سرمایه آنها، سود یا زیان به نسبت معین مقرر در شرکتنامه بین شرکاء تقسیم می شود. به عنوان مثال، در صورتی که در شرکتنامه شرکت تضامنی سهیل و برادر مقرر شده باشد که پس از تعلق ۱۵٪ سود تضمین شده به مانده اول دوره سرمایه باقیمانده سود و زیان به نسبت مساوی بین شرکاء تقسیم شود (یادآوری می شود که سود ویژه شرکت ۴۸۰'۰۰۰ ریال و سرمایه اولیه سهیل ۸۰۰'۰۰۰ ریال و سرمایه سپهر ۲۰۰'۰۰۰ ریال می باشد). صورت ریز تقسیم سود با مفروضات بالا به شرح صفحه بعد است:

شرکت تضامنی سهیل و برادر
صورت ریز تقسیم سود
برای سال منتهی به ۳۰ اسفند ۱۳۷۵

| سهیل | سهر | جمع |
|------------------------------|---------|-----------|
| ریال | ریال | ریال |
| | | ۲۸۰'۰۰۰ |
| سود ویژه قابل تقسیم | | |
| تعلق سود تضمین شده به سرمایه | | |
| اولیه | | |
| (اول دوره) شرکاء: | | |
| سهیل (۱۵٪ × ۸۰۰'۰۰۰) | | ۱۲۰'۰۰۰ |
| سهر (۱۵٪ × ۲۰۰'۰۰۰) | ۳۰'۰۰۰ | (۱۵۰'۰۰۰) |
| باقیمانده سود پس از کسر سود | | ۳۳۰'۰۰۰ |
| تضمین شده سرمایه | | |
| تقسیم به نسبت معین: | | |
| سهیل (۵۰٪) | | ۱۶۵'۰۰۰ |
| سهر (۵۰٪) | ۱۶۵'۰۰۰ | |
| جمع سهم هر یک از شرکاء | ۱۹۵'۰۰۰ | ۲۸۵'۰۰۰ |
| | | (۳۳۰'۰۰۰) |
| | | -۰- |

ثبت تقسیم سود بین شرکاء بر اساس صورت ریز فوق در دفتر روزنامه به شرح
صفحه بعد است:

| ردیف | تاریخ | | شرح | عطف | بدهکار | بستانکار |
|------|-------|------------|---|-----|---------|----------|
| | روز | ماه | | | | |
| ۵۳۰ | ۳۰ | ۱۳۷۵ اسفند | خلاصه سود و زیان | | ۴۸۰'۰۰۰ | |
| | | | تقسیم سود | | ۴۸۰'۰۰۰ | |
| ۵۳۱ | ۳۰ | اسفند | تقسیم سود | | ۴۸۰'۰۰۰ | |
| | | | جاری سهیل | | ۲۸۵'۰۰۰ | |
| | | | جاری سپهر | | ۱۹۵'۰۰۰ | |
| | | | تقسیم سود پس از تعلق ۱۵٪ سود تضمین شده به مانده اولیه سرمایه شرکاء به نسبت مساوی | | | |

④ تخصیص حق الزحمه، تعلق سود تضمین شده به مانده حساب سرمایه شرکاء و تقسیم باقیمانده سود یا زیان به نسبت معین در این روش، ضمن تخصیص حق الزحمه به هر یک از شرکاء، سود تضمین شده‌ای با نرخ مشخص به مانده سرمایه اولیه شرکاء تعلق می‌گیرد و باقیمانده با نسبت معین تقسیم می‌شود. در این روش ممکن است پس از کسر حق الزحمه و سود تضمین شده باقیمانده به صورت سود یا به صورت زیان باشد که این دو حالت در ادامه شرح داده می‌شود:

④/۱ تخصیص حق الزحمه، تعلق سود تضمین شده به مانده حساب سرمایه، تقسیم سود باقیمانده

فرض کنید که به موجب شرکتنامه شرکت سهیل و برادر، حق الزحمه سهیل و سپهر به ترتیب ۲۴۰'۰۰۰ ریال و ۱۲۰'۰۰۰ ریال و ۱۰٪ سود تضمین شده به سرمایه اولیه (اول دوره) آنها تعلق گیرد. در صورتی که سرمایه اولیه سهیل ۸۰۰'۰۰۰ ریال و سرمایه اولیه سپهر ۲۰۰'۰۰۰ ریال بوده و باقیمانده که به نسبت مساوی بین آنها تقسیم می‌شود به صورت سود باشد. با این مفروضات صورت تقسیم سود به شرح صفحه بعد خواهد بود:

شرکت تضامنی سهیل و برادر
 صورت ریز تقسیم سود
 برای سال منتهی به ۳۰ اسفند ۱۳۷۵

| سهیل | سپهر | جمع | |
|---------|---------|-----------|-------------------------------------|
| ریال | ریال | ریال | |
| | | ۴۸۰'۰۰۰ | سود ویژه قابل تقسیم |
| ۲۴۰'۰۰۰ | ۱۲۰'۰۰۰ | (۳۶۰'۰۰۰) | تخصیص حق الزحمه شرکاء |
| | | ۱۲۰'۰۰۰ | سود پس از تخصیص حق الزحمه |
| | | | تعلق سود تضمین شده به مانده |
| | | | سرمایه اولیه شرکاء: |
| ۸۰'۰۰۰ | | | سهیل (۸۰۰'۰۰۰ × %۱۰) |
| | ۲۰'۰۰۰ | (۱۰۰'۰۰۰) | سپهر (۲۰۰'۰۰۰ × %۱۰) |
| | | ۲۰'۰۰۰ | سود باقیمانده پس از تخصیص حق الزحمه |
| | | | و تعلق سود تضمین شده سرمایه |
| | | | تقسیم به نسبت معین: |
| ۱۰'۰۰۰ | | | سهیل (%۵۰) |
| | ۱۰'۰۰۰ | (۲۰'۰۰۰) | سپهر (%۵۰) |
| ۳۳۰'۰۰۰ | ۱۵۰'۰۰۰ | == | جمع سهم هر یک از شرکاء |

ثبت تقسیم سود بر اساس صورت ریز بالا در دفتر روزنامه به ترتیب صفحه بعد

است:

| ردیف | تاریخ | | شرح | عطف | بدهکار | بستانکار |
|------|-------|------------|-----------------------|-----|---------|----------|
| | روز | ماه | | | | |
| ۵۳۰ | ۳۰ | ۱۳۷۵ اسفند | خلاصه سود و زیان | | ۴۸۰'۰۰۰ | |
| | | | تقسیم سود | | | ۴۸۰'۰۰۰ |
| ۵۳۱ | ۳۰ | اسفند | تقسیم سود | | ۴۸۰'۰۰۰ | |
| | | | جاری سهیل | | | ۳۳۰'۰۰۰ |
| | | | جاری سپهر | | | ۱۵۰'۰۰۰ |
| | | | تقسیم سود پس از | | | |
| | | | تخصیص حق الزحمه | | | |
| | | | و ۱۰٪ سود تضمین | | | |
| | | | شده به سرمایه اولیه و | | | |
| | | | باقیمانده به نسبت | | | |
| | | | مساوی | | | |

(۴/۲) تخصیص حق الزحمه، تعلق سود تضمین شده به مانده حساب
 سرمایه، تقسیم زیان باقیمانده
 فرض کنید، سود ویژه شرکت تضامنی سهیل و برادر معادل ۴۰۰'۰۰۰ ریال بوده و
 بقیه مفروضات مشابه حالت قبل (۴/۱) باشد. در این حالت پس از تخصیص حق الزحمه
 و تعلق سود تضمین شده به مانده حساب سرمایه اولیه، باقیمانده معادل ۶۰'۰۰۰ ریال زیان
 خواهد بود که این مبلغ نیز به نسبت مساوی بین شرکاء تسهیم می شود. در این حالت
 صورت ریز تقسیم سود به شرح صفحه بعد است:

شرکت تضامنی سهیل و برادر
صورت ریز تقسیم سود
برای سال منتهی به ۳۰ اسفند ۱۳۷۵

| سهیل | سپهر | جمع | |
|-----------------------------|-----------------------------|-----------|------------------------------|
| ریال | ریال | ریال | |
| | | ۴۰۰'۰۰۰ | سود ویژه قابل تقسیم |
| ۲۴۰'۰۰۰ | ۱۲۰'۰۰۰ | (۳۶۰'۰۰۰) | تخصیص حق الزحمه شرکاء |
| | | ۴۰'۰۰۰ | سود ویژه پس از تخصیص |
| | | | شرکاء تعلق سود تضمین شده به |
| | | | مانده اولیه سرمایه شرکاء: |
| سهیل (۸۰۰'۰۰۰ × ۱۰٪) ۸۰'۰۰۰ | | | |
| | سپهر (۲۰۰'۰۰۰ × ۱۰٪) ۲۰'۰۰۰ | (۱۰۰'۰۰۰) | |
| | | (۶۰'۰۰۰) | زیان باقیمانده پس از تخصیص |
| | | | حق الزحمه |
| | | | و تعلق سود تضمین شده سرمایه |
| | | | سهیم |
| | | | زیان باقیمانده به نسبت معین: |
| سهیل (۵۰٪) (۳۰'۰۰۰) | | | |
| | سپهر (۵۰٪) (۳۰'۰۰۰) | ۶۰'۰۰۰ | |
| | | (۳۰'۰۰۰) | |
| ۲۹۰'۰۰۰ | ۱۱۰'۰۰۰ | ۰ | جمع سهم هر یک از شرکاء |

توجه دارید که پس از تخصیص حق الزحمه و تعلق سود تضمین شده به مانده سرمایه شرکاء زیان باقیمانده (۶۰'۰۰۰) ریال نیز به نسبت مساوی بین شرکاء سهیم شده است. ثبت تقسیم سود بر اساس صورت ریز ارائه شده به شرح صفحه بعد است:

| ردیف | تاریخ | | شرح | عطف | بدهکار | بستانکار |
|------|-------|------------|--------------------|-----|---------|----------|
| | روز | ماه | | | | |
| ۵۳۰ | ۳۰ | اسفند ۱۳۷۵ | خلاصه سود و زیان | | ۲۰۰'۰۰۰ | |
| | | | تقسیم سود | | ۲۰۰'۰۰۰ | |
| ۵۳۱ | ۳۰ | اسفند | تقسیم سود | | ۲۰۰'۰۰۰ | |
| | | | جاری سهیل | | ۲۹۰'۰۰۰ | |
| | | | جاری سپهر | | ۱۱۰'۰۰۰ | |
| | | | تخصیص حق الزحمه، | | | |
| | | | تعلق سود تضمین شده | | | |
| | | | به مانده سرمایه و | | | |
| | | | تسهیم زیان به نسبت | | | |
| | | | مساوی | | | |

ورود شریک جدید به شرکت تضامنی

با ورود شریک جدید به شرکت تضامنی که با موافقت کلیه شرکاء صورت می گیرد، در ساختار حقوق صاحبان سرمایه تغییراتی حاصل می شود. ورود شریک جدید معمولاً به دو طریق صورت می پذیرد:

۱- خرید سهم الشرکه یک و یا چند شریک قدیمی.

۲- سرمایه گذاری مستقیم در شرکت تضامنی.

هنگامی که شریک جدید از طریق خرید سهم الشرکه یک و یا چند شریک قدیمی وارد شرکت تضامنی می شود، هیچ تغییری در داراییها و بدهیهای شرکت تضامنی ایجاد نمی شود و فقط در ساختار حقوق صاحبان سرمایه، سرمایه شریک جدید جایگزین سرمایه شریک با شرکای قدیمی می شود. در صورتی که اگر ورود شریک جدید از طریق سرمایه گذاری مستقیم در شرکت تضامنی انجام شود، داراییها و حقوق صاحبان سرمایه به مقدار مساوی افزایش یافته و ساختار حقوق صاحبان سرمایه از نظر مبلغ و تعداد شرکاء